

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е
№ 50042
гр. София, 06.06.2023 г.

Върховният касационен съд на Република България, второ гражданско отделение, в закрито заседание на пети юни две хиляди двадесет и трета година в състав:

Председател: ПЛАМЕН СТОЕВ
Членове: ЗДРАВКА ПЪРВАНОВА
РОЗИНЕЛА ЯНЧЕВА

като разгледа докладваното от съдия Янчева гр. дело № 3267 по описа за 2022 г., за да се произнесе, взе предвид следното:

С определение, постановено в открито съдебно заседание, проведено на 10.05.2023 г., е даден ход на устните състезания по делото и същото е обявено за решаване.

Делото е образувано по касационна жалба на К. Д. П., чрез адвокат Ю. Н., срещу решение № 1369 от 09.06.2022 г. по гр. д. № 8779/2021 г. на Софийски градски съд, с което е отменено първоинстанционното решение и вместо него е постановено друго, с което е уважен предявеният от М. К. М. срещу К. Д. П. иск по чл. 108 ЗС за 2/3 ид. ч. от апартамент № 5, находящ се в [населено място],[жк], [улица], [жилищен адрес].

Софийски градски съд е съобразил, че по предявения ревандикационен иск ищцата се позовава инцидентно на нищожност на саморъчно завещание по отношение на процесния апартамент на основание чл. 42, б. „в“ ЗН, поради това, че със същото са вменени задължения за грижи за завещателя, поради което завещанието е загубило безвъзмездния си характер. От своя страна, ответницата е оспорила иска с твърдения, че завещанието е действително, като с него е изразена благодарност както за вече положените грижи, така и за тези, които ще бъдат положени занапред, като изразеното очакване за в бъдеще тези грижи да продължават, не променя безвъзмездния характер на завещанието.

Съдът е изложил, че завещанието е едностранен акт на безвъзмездно разпореждане с имущество за след смъртта (чл. 13, ал. 1 ЗН). Приел е, че в случая е спазена писмената форма на завещанието по чл. 25, ал. 1 ЗН, както и че изрично в съдържанието му е записан мотивът: „за благодарността и грижите, които се полагат за мен до сега и до края на моя живот, като живея при условията, както досега“, а на втората страница от завещанието е употребен изразът: „да живея при същите условия, както досега“. Посочил е, че когато завещателното разпореждане или изразеният

в завещанието мотив, поради който единствено е направено разпореждането, са противни на закона, на обществения ред и на добрите нрави и когато условието или тежестта са невъзможни, завещателното разпореждане е нищожно (арг. от чл. 42, б. „в“ ЗН). Мотивът е психологическата подбуда, конкретният вътрешен стимул, който е подтикнал страната да го извърши, затова за всеки конкретен случай мотивът е различен. Законът е придал правно значение на мотива, когато единствено поради него е направено завещателно разпореждане. Въззивният съдебен състав е приел, че когато изразеният в завещанието мотив е вменяването на грижи в полза на завещателя за в бъдеще, това сочи на желание (воля) на завещателя да бъде възмезден за имуществото, което оставя на ползващия се от завещанието. Счел е, че този мотив на завещателното разпореждане противоречи на безвъзмездния характер на завещанието и го прави нищожно на основание чл. 42, б. „в“, предл. първо ЗН, поради което лицето, в чиято полза е завещан процесният апартамент, не се легитимира за негов собственик.

С определение № 50088 от 08.03.2023 г., постановено по настоящото дело, е допуснато касационно обжалване на основание чл. 280, ал. 1, т. 1 ГПК по следните два свързани въпроса: Нищожно ли е на основание чл. 42, б. „в“ ЗН завещание, което е направено както заради вече положени грижи за завещателя, така и с оглед на бъдещи грижи, които ще бъдат полагани за него до края на живота му; може ли в такъв случай, при тълкуване волята на завещателя, да се приеме, че единственият мотив за съставяне на завещанието противоречи на закона, тъй като нарушава принципа за безвъзмездност на завещателното разпореждане, тъй като по тях въззивното решение противоречи на приетото в решение № 117/10.11.2015 г. по гр. д. № 710/2015 г. на ВКС, II г. о..

В хода на произнасяне настоящият съдебен състав на второ гражданско отделение на ВКС констатира, че по въпросите, по които е допуснато касационното обжалване, е налице формирана противоречива практика на тричленни състав на ГК на ВКС:

В решение № 117/10.11.2015 г. по гр. д. № 710/2015 г. на II г. о. е прието следното:

Завещанието е едностранен акт на безвъзмездно разпореждане с имущество за след смъртта. Предвид този едностранен и безвъзмезден характер, мотивите на завещанието имат важно значение за разкриване волята на завещателя и за преценка дали разпореждането е в границите на закона. А мотивите могат да са различни - да се отблагодари, да се възнагради, да се въздаде справедливост, да се поощри, да се прояви щедрост, да се осигури нуждаещият се, да се накаже безотговорният - това са съображения, които разкриват моралния интерес на завещателя от съставяне на завещанието, неговите цели и подбуди. Във всеки отделен случай мотивът на завещанието произтича от конкретните условия на

живот и отразява моралните и материални потребности на личността на завещателя. Безвъзмездният характер обаче не означава, че завещанието не може да има възнаградителен характер. Напротив, обичайният мотив за съставяне на завещание е именно благодарствен и той съответства на закона и на добрите нрави. Едно завещание може да е обусловено от няколко свързани или отделни мотива, които заедно предопределят волята на завещателя. Разпоредбата на чл. 42, б. „в“ ЗН предвижда нищожност на завещателното разпореждане, когато то или единственият мотив, поради който е направено, са противни на закона, на обществения ред и на добрите нрави. При буквално тълкуване на нормата е видно, че хипотезата изисква завещанието да е съставено поради един (единствен) мотив и този мотив да противоречи на закона, морала или обществения ред. Ако в завещанието са изразени няколко мотива, то е достатъчно един от тях да съответства на закона и морала, за да породи завещанието действие. Пороците в нерешаващите, допълнителни мотиви не се отразяват на действителността на завещанието. Затова, когато в завещанието, наред с благодарствен мотив за положени добри грижи към завещателя, е изразено и очакване за в бъдеще тези грижи да продължават, това не означава, че завещанието има възмезден характер и че по тази причина противоречи на закона, съответно, че е нищожно на основание чл. 42, б. „в“ ЗН.

Същевременно са постановени решение № 246/17.12.2014 г. по гр. д. № 1073/2014 г. на I г. о. и решение № 25/16.05.2016 г. по гр. д. № 5043/2015 г. на II г. о. Касационното обжалване по тези дела е допуснато по сходни въпроси относно тълкуването на завещанието, предвид установяването дали е налице възмездна клауза в него. И при двата казуса завещанието е било мотивирано с полагани от заветника грижи към завещателя до момента на съставянето му, както и с получаване на бъдещи грижи, като даденото от съдебните състави разрешение е противоположно на това във визираното по-горе решение № 117/10.11.2015 г. по гр. д. № 710/2015 г. на ВКС, II г. о. – прието е, че очакванията на завещателя за бъдеща възмездна престация (полагане на грижи за в бъдеще, след съставяне на завещанието), води до нищожност на завещанието, тъй като наличието на подобен мотив противоречи на безвъзмездния му характер.

Изложеното дава основание на настоящия съдебен състав на второ гражданско отделение на ВКС да приеме, че е налице хипотеза по чл. 292 ГПК и да отнесе разрешаването на горепосочените въпроси, по които е допуснал касационното обжалване, до Общото събрание на Гражданската колегия на ВКС, като същевременно отмени определението за даване ход на устните състезания по настоящото дело и спре производството по него.

Мотивиран от горното, Върховният касационен съд, състав на второ гражданско отделение,

ОПРЕДЕЛИ:

ОТМЕНЯ определението си за даване ход на устните състезания по гр. д. № 3267/2022 г. по описа на ВКС, II г. о.

ПРЕДЛАГА на основание чл. 292 ГПК на Общото събрание на Гражданската колегия на Върховния касационен съд да постанови тълкувателно решение по въпросите: Нищожно ли е на основание чл. 42, б. „в“ ЗН завещание, което е направено както заради вече положени грижи за завещателя, така и с оглед на бъдещи грижи, които ще бъдат полагани за него до края на живота му; може ли в такъв случай, при тълкуване волята на завещателя, да се приеме, че единственият мотив за съставяне на завещанието противоречи на закона, тъй като нарушава принципа за безвъзмездност на завещателното разпореждане.

СПИРА производството по гр. д. № 3267/ 2022 г. по описа на ВКС, II г. о. до приключване на производството пред ОСГК на ВКС.

Определението да се докладва на председателя на Гражданската колегия на ВКС.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: